

αρχεία

ΠΗΓΕΣ ΓΝΩΣΗΣ,
ΠΗΓΕΣ ΜΝΗΜΗΣ

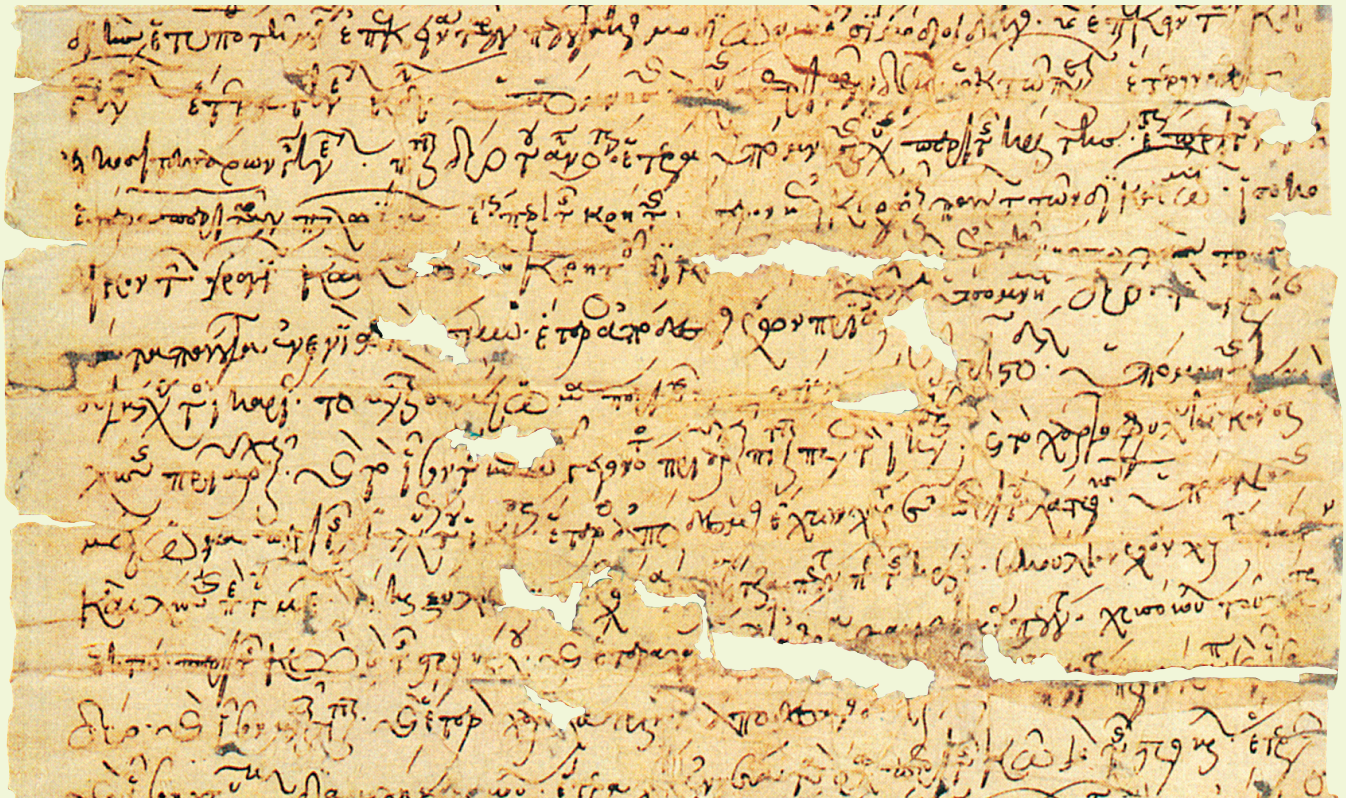
Αρχεία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας

Ασκήσεις επί... χάρτου

Άσκηση 1η

Η σκληρή δουλειά των γραφέων

Στα βυζαντινά μοναστήρια λειτουργούσαν *scriptoria*, δηλαδή εργαστήρια όπου οι γραφείς μοναχοί αντέγραφαν βιβλία αλλά και αρχαιακά έγγραφα. Οι γραφείς έπρεπε να είναι γρήγοροι, να μην κάνουν λάθη και να έχουν υπομονή. Η δουλειά τους ήταν σκληρή και οι κανονισμοί των εργαστηρίων πολύ αυστηροί.

Ο ηγούμενος της Μονής Παντοκράτορος στην Κωνσταντινούπολη έδωσε εντολή στους γραφείς μοναχούς να αντιγράψουν το *Τυπικό* της Μονής. Μπορείτε να τους βοηθήσετε;

Χρησιμοποιήστε τη βυζαντινή μικρογράμματη γραφή για να αντιγράψετε το κείμενο που ακολουθεί.

Θα χρειαστείτε πένα και μαύρο μελάνι (προαιρετικά), υπομονή και επιμονή (υποχρεωτικά).

Καλή επιτυχία!

«Καιρός δὲ καὶ περὶ τῆς κοινῆς τραπέζης τῶν ἀδελφῶν διαλαβεῖν. Κοινήν ἐχέτωσαν οἱ μονάζοντες τράπεζαν ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος Σωτήρος μονῇ· κοινῶν τῶν ἐδεσμάτων ἀπολαβέτωσαν· μὴ λαθροφαγείτω μηδεὶς, ἐπειδὴ τοῦτο καὶ τοῖς θείοις πατράσιν ἀπηγόρευται καὶ μεγίστην προξενεὶ τῇ ψυχῇ τὴν ζημίαν. Ὁ δὲ τῆς τροφῆς καιρὸς οὐ πάντοτε ὁ αὐτός.»

Απόδοση στα νέα ελληνικά

«Ἦλθε ἡ ὥρα νὰ ἀσχοληθοῦμε καὶ με τὸ κοινὸ τραπέζι τῶν ἀδελφῶν. Οἱ μοναχοὶ θὰ πρέπει νὰ ἔχουν ἓνα κοινὸ τραπέζι στὴ μονὴ τοῦ Σωτήρος Παντοκράτορος· θὰ πρέπει νὰ τρώνε κοινὰ φαγητά· κανένας δὲν θὰ πρέπει νὰ τρώει κρυφά, διότι αὐτὸ εἶναι ἀπαγορευμένο ἀπὸ τοὺς θείους πατέρες καὶ διότι προξενεὶ πολὺ μεγάλη ζημιὰ στὴν ψυχῇ. Ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ δὲν εἶναι πάντοτε ἡ ἴδια.»

α υ γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ
ν ο π ρ σ τ υ φ χ τ ω

Μικρογράμματη γραφή του 9ου αιώνα.

Γράψτε εδώ το κείμενό σας.

Μονή Παντοκράτορος: Ήταν ένα από τα σημαντικότερα μοναστήρια της Κωνσταντινούπολης που ίδρυσε τον 12ο αιώνα ο αυτοκράτορας Ιωάννης Β΄ Κομνηνός.
Τα Τυπικά: Ήταν οι κανονισμοί λειτουργίας ενός μοναστηριού.
Μέσα στον 7ο αιώνα μ.Χ. οι γραφείς επινόησαν ένα νέο είδος γραφής, τη *μικρογράμματη* (πεζά γράμματα), που είχε πολλά πλεονεκτήματα σε σχέση με τη μεγαλογράμματη (κεφαλαία γράμματα). Ο νέος τύπος γραφής ήταν πιο γρήγορος. Επιπλέον απαιτούσε το μισό έως και το 1/3 του χώρου που κατελάμβανε η μεγαλογράμματη γραφή, επομένως εξασφάλιζε οικονομία χώρου και υλικού.

Άσκηση 2η

Ένας γενναιόδωρος αυτοκράτορας

Ο αυτοκράτορας Ιωάννης Β΄ Κομνηνός (1118-1143), ιδρυτής της Μονής Παντοκράτορος, δίνει εντολή για τη δημιουργία νοσοκομείου μέσα στη Μονή και καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας του.

Διαβάστε το απόσπασμα από το Τυπικό της Μονής Παντοκράτορος και προσπαθήστε να αποδώσετε στα νέα ελληνικά το τонισμένο, με κόκκινο χρώμα, τμήμα με τη βοήθεια του λεξιλογίου.

Καλή επιτυχία!

«Ἐπεὶ δὲ καὶ ξενῶν ἀφωρίσθη παρὰ τῆς βασιλείας μου, ἔχειν ὀφείλων ἀνακεκλιμένους ἀρρώστους πενήκοντα, βούλομαι καὶ διατυπῶ κλίνας μὲν εἶναι τοσαύτας εἰς ἀνάπαυσιν τῶν τοιούτων ἀρρώστων.

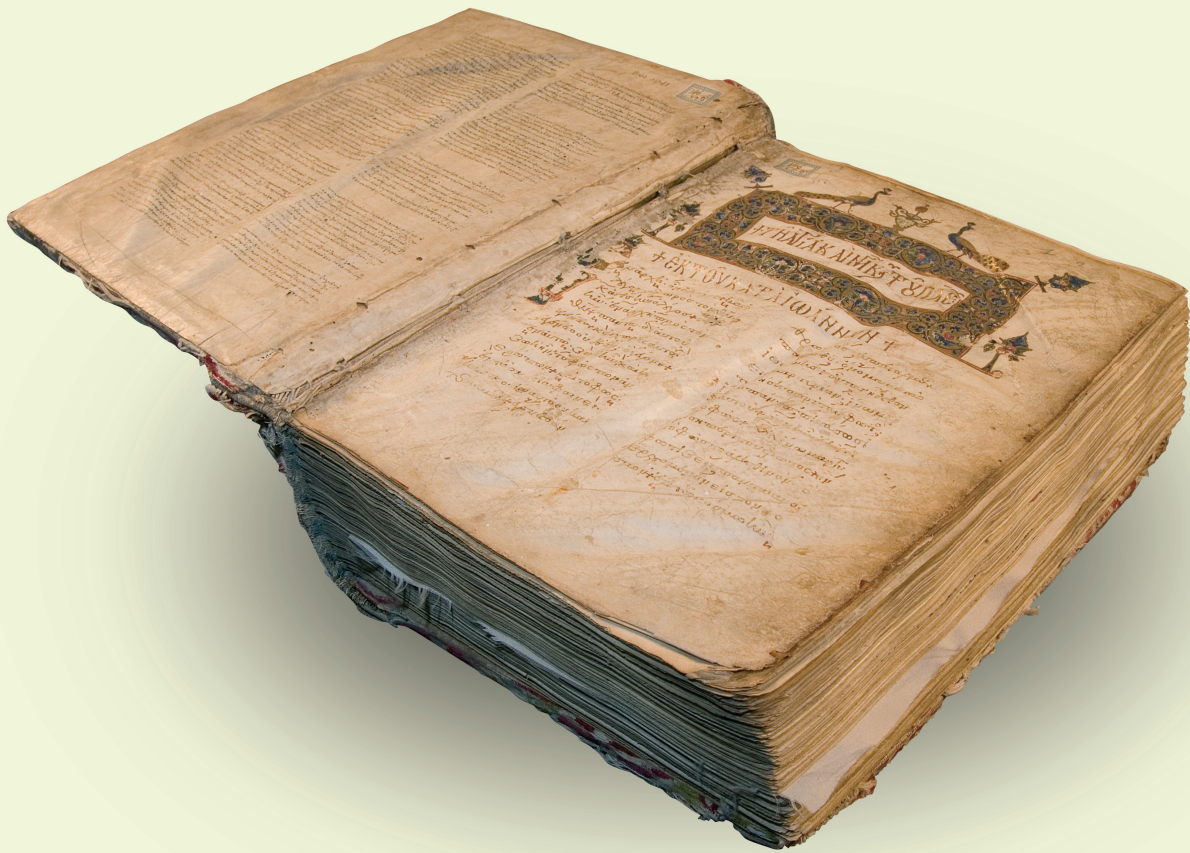
Ἔσονται δὲ ἀπὸ τούτων τῶν πενήκοντα δέκα μὲν λόγῳ τῶν ἐνοχλουμένων τραύμασιν ἢ καὶ κεκλασμένων, λόγῳ δὲ τῶν ὀφθαλμιῶντων καὶ κοιλιακῶ κατεχομένων νοσήματι καὶ ἑτέροις τισὶν ὀξύτατοις ἐπωδύνοις ἕτεροι ὀκτώ, ταῖς δὲ γυναίξιν ταῖς νοσοῦσαις ἀφορισθήσονται κλίναι δώδεκα, καὶ αἱ λοιπαὶ τοῖς ἀπλῶς νοσοῦσιν ὑπολειφθήσονται.

Εἰ δὲ πολλάκις ἐπιλείπουσιν ἢ ἀπὸ τῶν τραυματικῶν τινες ἢ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμιῶντων καὶ λοιποῖς ὀξύτατοις κατεχομένων νοσήμασιν ἀναπληρωθήσεται ὁ ἀριθμὸς δι' ἑτέρων ἀρρώστων τῶν ἀπλῶς οἰαδήτινι νόσῳ κατεχομένων. Ἐκάστη δὲ κλίνη ἐχέτω τζόλιον ἓν, πιλωτὸν μετὰ προσκεφαλαίου καὶ ἐφάπλωμα, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα καὶ λουσνίκια δύο.»

Απόδοση στα νέα ελληνικά

Εφόσον αποφασίσθηκε ἀπὸ τὴν αυτοκρατορική μεγαλειότητά μου ἡ ἰδρυση καὶ ἐνὸς νοσοκομείου, προορισμένου νὰ δέχεται πενήντα ἀσθενεῖς, ἐπιθυμῶ καὶ ορίζω νὰ ὑπάρχουν ἰσάριθμα ἀνετα κρεβάτια γιὰ αὐτοὺς τοὺς ἀσθενεῖς.

Απὸ αὐτὰ τὰ πενήντα κρεβάτια τὰ δέκα νὰ διατίθενται γιὰ ἀσθενεῖς με ἀνοιχτὲς πληγὲς ἢ κατάγματα, ὀκτὼ γιὰ ἀσθενεῖς με ὀφθαλμικές, κοιλιακές ἢ ἄλλες σοβαρὲς παθήσεις, δώδεκα γιὰ γυναῖκες ἀσθενεῖς καὶ τὰ ὑπόλοιπα γιὰ τοὺς συνηθισμένους ἀρρώστους.

Λεξιλόγιο

ἀναπληρωθήσεται: να γεμίζουν (εννοείται τα κρεβάτια)

ἀπὸ τῶν τραυματικῶν: ἀπὸ (τὴν πτέρυγα) για τους τραυματίες

ἀπὸ τῶν ὀφθαλμιῶντων: ἀπὸ (τὴν πτέρυγα) για τις οφθαλμικές παθήσεις

δι' ἑτέρων ἀρρώστων: με άλλους αρρώστους

ἐκάστη: καθεμία

εἰ δὲ: ἀν ὅμως

ἓν: ἓνα

ἐπιλείπουσιν: περισσεύουν

ἐφάπλωμα: σκέπασμα, πάπλωμα, κουβέρτα

ἔχέτω: ἀς ἔχει, να ἔχει

κατὰ: κατὰ τὴ διάρκεια

λοιποῖς ὀξυτάτοις κατεχομένων νοσήμασιν: τὰ ἄλλα ἰδιαιτέρως ἐπώδυνα νοσήματα

λοσνίκια: κουβέρτες

μετὰ: με

πιλωτὸν: στρώμα

πολλάκις: πολλές φορές

προσκεφαλαίου: μαξιλάρι

τζόλιον: χαλί

τινες: μερικές (κλίνες, δηλαδή κρεβάτια)

τῶν ἀπλῶς οἰαδήτινι νόσῳ κατεχομένων: που πάσχουν ἀπὸ οποιαδήποτε ἀσθένεια

Γενική επιμέλεια:

Γεράσιμος Νοταράς, Επικεφαλής Ιστορικού Αρχείου Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
Στέλλα Χρυσουλάκη, Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Επιμέλεια έκδοσης:

Εύη Πίνη, Αρχαιολόγος, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Κείμενα:

Τζένη Αλμπάνη, Αρχιτέκτων - Ιστορικός της Τέχνης, Διεύθυνση Μουσείων Εκθέσεων
και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Διορθώσεις κειμένων:

Φωτεινή Κορδού, Στέφανος Στεφάνου, Επιμελητές εκδόσεων, Ιστορικό Αρχείο ΕΤΕ

Ηλεκτρονική – καλλιτεχνική επιμέλεια:

Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Copyright © Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 2009

ISBN: 978-960-214-864-8, 978-960-88264-8-9

